

Finansdepartementet

Diariennr: Fi2024/01941

2025-03-11

Remiss SOU 2024:67 Om ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi

Byggmaterialindustrierna tackar för möjligheten att inkomma med kommentarer på aktuell remiss.

Byggmaterialindustrierna är en paraplyorganisation som representerar byggmaterialtillverkare av en stor bredd av byggmaterial och byggprodukter. Byggmaterialindustrierna har både materialspecifika branschorganisationer och företag som medlemmar och representerar totalt ca 1000 svenska företag.

Övergripande inspel och kommentarer

Ett mer resurseffektivt nyttjande av råvaror, material och produkter är en nödvändighet för att möta framtida behov av samhällsutveckling på ett hållbart sätt. En viktig del i ökad resurseffektivitet är att öka de cirkulära flödena.

Varje år ger den svenska bygg- och anläggningssektorn uppkomst till stora mängder avfall och det finns mer att göra för att öka resurseffektivitet och cirkularitet. Ökad resurseffektivitet och mer cirkulära byggmaterial har stor potential att minska klimatutsläppen och även bidra till en rad andra hållbarhetsmål. Mycket sker nu inom hela sektorns värdekedja för att ställa om.

Byggmaterial med låga klimatavtryck är en grundförutsättning för bygg- och anläggningssektorns möjlighet att nå klimatmålen. Idag står tillverkningen av byggmaterial för en stor del av utsläppen av växthusgaser i bygg- och anläggningssektorn. Det är på väg att ändras genom utfasning av fossila bränslen vid tillverkning och transporter, framtagande av material med låga klimatavtryck och resurseffektiva, cirkulära material och produkter. Stora investeringar görs och planeras kommande år för att uppnå detta.

Byggmaterial omfattar ett brett spektrum av material och produkter som exempelvis råmaterial, anläggningsmaterial, stommaterial, fasadbeklädnad, tätskikt, isolering, fönster, dörrar, installationsprodukter och invändiga byggmaterial. Byggmaterial har olika egenskaper och funktioner, där vissa material består av några få ingående beståndsdelar medan andra är mer komplexa, vilket också gör att leverantörskedjorna kan se väldigt olika ut. Byggmaterial har ofta, till skillnad från många andra material och produkter, en mycket lång livslängd. Byggmaterial används också i vitt skilda projekt och konstruktioner, såsom bostäder, verksamhetslokaler, infrastruktur- och energianläggningar med

mera. Förutsättningarna och lösningarna för ökad resurseffektivitet och cirkularitet ser olika ut för olika byggmaterial och eventuella styrmedel behöver därför vara materialspecifika.

Ökad resurseffektivitet och mer cirkulära byggmaterialflöden är en prioriterad fråga för Bygghuset. Den 23 januari 2025 lanserades rapporten *"Vägen mot mer cirkulära byggmaterialflöden – Bygghusetindustriernas perspektiv"*. [Bygghusetindustrierna-Rapport-cirkular-ekonomi-jan-2025.pdf](#). Rapporten beskriver hur byggmaterialindustrin kan bidra till ett mer cirkulärt samhälle, där olika material har olika förutsättningar och lösningar. I rapporten lyfts också viktiga åtgärder som kan vidtas inom bygg- och anläggningssektorn och uppmaningar till myndigheter och politiken för att främja omställningen. Statistiken för hur mycket byggmaterial som återvinns, återbrukas eller på andra sätt cirkuleras årligen är idag långt ifrån heltäckande. Det saknas också prognoser om tillgång på material som kan cirkulera framöver. I rapporten ovan lyfts bland annat problematiken med informationsbrist kopplat till statistik och prognoser om tillgängliga volymer att cirkulera. Information som är särskilt viktig för att kunna skala upp den cirkulära ekonomin. Utan denna grundläggande information är det också svårt att identifiera åtgärder och styrmedel som styr rätt.

I övergången till en mer cirkulär ekonomi kan ekonomiska styrmedel och incitament utgöra viktiga verktyg om de utformas och styr rätt. Eventuella nya styrmedel måste tas fram på materialnivå, med beaktande av alla de nya EU-regelverk som kommer på området och i nära dialog med byggmaterialindustrin som har nödvändig kompetens om förutsättningarna på materialnivå.

I kommittédirektivet anges att det främst är åtgärder kopplat till skatter och avgifter som ska utredas men att andra styrmedel också kan beskrivas vilket också kommittén gör. Kommittén ska inte lämna författningsförslag utan kartlägga och analysera inom vilka områden ekonomiska styrmedel skulle kunna spela en viktig roll. Utifrån de områden och styrmedel som kommittén redovisar kan framtida utredningar sedan tillsättas för att fördjupa analysen.

Många delar av utredningen består av svepande resonemang. Bygghusetindustrierna kan konstatera att det finns en hel del skrivningar och resonemang som rör den svenska byggmaterialindustrin och byggmaterial. Vi kan också konstatera att dessa skrivningar i flera fall är missvisande eller inte tillräckligt underbyggda. Det läggs också fram flera förslag till vilka vi ställer oss mycket tveksamma. Bygghusetindustrierna anser att det är anmärkningsvärt att flertalet förslag som rör svenska byggmaterialtillverkare läggs fram utan att det föregåtts av en dialog med Bygghusetindustrierna och dess medlemmar.

Övergripande kommentarer kopplat till byggmaterial

Som konstateras i remissen reglerar nya eller kommande EU-regelverk i allt högre grad ökad resurseffektivitet och cirkulär ekonomi. Detta gäller inte minst byggmaterial som berörs av regelverk kring detta i bland annat Bygghusetproduktförordningen (CPR), Ecodesignförordningen (ESPR), Taxonomin för hållbara finanser och Avfallsdirektivet. Hur dessa regelverk mer i detalj kommer att styra är inte klart, eftersom ett antal produktspecifika akter och harmoniserade standarder ännu inte tagits fram. Även andra aktuella regelverk kommer indirekt att påverka arbetet med resurseffektivitet och cirkularitet i byggsektorn, till exempel genom kraven på Miljövarudeklarationer och kommande i gränsvärden (EPBD). Det är viktigt för den svenska byggmaterialindustrin att regelverk och annan styrning är harmoniserad inom EU. Det är också en förutsättning för att få till en mer storskalig

cirkulär ekonomi. Till följd av den stora mängd nya EU-krav som kommer att beröra byggmaterialtillverkarna är det inte lämpligt att införa nationella styrmedel innan effekten av dessa regelverk kan utvärderas.

I kommitténs rapport nämns på flera ställen avsaknaden av producentansvar som ett problem. Flertalet av de produkter i samhället som idag omfattas av producentansvar berör konsumentprodukter och har betydligt kortare livslängder än byggmaterial, vilka ofta är inbyggda i byggnader och anläggningar en längre tid innan de är uttjänta. Byggmaterialindustrierna anser därför att utformningen av producentansvarssystem för byggmaterial generellt är utmanande. Andra faktorer, som EU-regelverk, marknadskrav, höga hållbarhetsambitioner, risk för råvarubrist mm kommer att driva på mot ökad resurseffektivitet och cirkularitet inom byggmaterialindustrin och byggsektorn.

Kommentarer på övergripande förslag

Nedan framförs kommentarer på de övergripande förslag som kommittén lyfter fram:

Avfallsskatten – Kommittén förslår att denna skatt bör ses över för att säkerställa att den styr på ett sådant sätt att deponering av avfall endast sker av sådant avfall som inte kan eller bör materialåtervinnas eller återvinnas på annat sätt. Vi delar kommitténs förslag om att avfallsskattens effektivitet bör utredas och att en generell översyn eller utvärdering av avfallsskatten bör göras.

Översyn av avfallslagstiftningen – Vi stödjer kommitténs syn och förslag om att den svenska avfallslagstiftningen bör ses över för att bli mer proaktiv. Det är också något vi lyfter i vår rapport från den 23 januari 2025 - *“Vägen mot mer cirkulära byggmaterial – Byggmaterialindustriernas perspektiv”*.

Möjliggöra lagring av avfall längre tid – Vi ställer oss positiva till att kommittén lyfter de möjligheter som en mellanlagring av avfall överstigande 3 år, utan att klassas som deponi, skulle kunna ge i form av ökad återvinning. Vi hänvisar i denna del också specifikt till Svenskt Näringslivs remissvar. Det finns sedan tidigare konkreta förslag på att genomföra denna typ av förändring och vi uppmanar regeringen att gå vidare med detta.

Statlig finansiering av forskning – Vi stödjer kommitténs förslag om att förutsättningarna för och lämpligheten av statlig finansiering av forskning och utveckling på materialåtervinningsområdet bör undersökas.

Subventioner för att förlänga produkters livslängd – Kommittén anger att det finns anledning att närmare undersöka förutsättningarna för att i vissa fall införa statliga subventioner i syfte att förlänga produkters livslängd. Byggmaterialindustrierna håller med om att en viktig del i ökad resurseffektivitet och cirkularitet är att på olika sätt förlänga produkters livslängd. Vi ställer oss däremot tveksamma till att det införs subventioner på det sätt som föreslås. Det riskerar att snedvrider konsumtionsmönster och marknaden. Byggmaterialindustrierna ser istället att mer fokus bör läggas på design som möjliggör förlängning av livslängd för de produkter där det är tillämpligt och att efterfrågan ökar på de produkter som är möjliga att uppgradera och återbruka.

Kommentarer på avsnittet om Byggnader och fysisk infrastruktur

Allmänna kommentarer

Det mest resurseffektiva är ofta att bevara det som redan byggts och att förlänga livslängden på det som redan byggts in, vilket kommittén också lyfter.

Som tidigare nämnts träffas byggmaterial av en stor mängd nya EU-regelverk vilka styr mot ökad resurseffektivitet och cirkularitet. Nationella styrmedel bör därför inte införas innan effekten av dessa har utvärderats.

Generellt gäller för styrmedel kopplat till byggmaterial att de måste vara materialspecifika och tas fram i nära dialog med berörd materialbransch. I dagsläget saknas tillförlitlig och heltäckande statistik över de mängder byggmaterial som cirkuleras per år samt för tillgången på material att cirkulera framöver. Detta tillsammans med styrningen genom regelverk på EU-nivå, gör att det idag är svårt att identifiera eventuella ytterligare styrmedel som är lämpliga att införa för att ge effekt.

Kommittén har valt att inte fokusera på el, uppvärmning och kylning under användningsfasen med argumentet att denna del av livscykeln redan omfattas av en stor mängd regelverk och andra styrmedel. Byggmaterialindustrierna vill lyfta vikten av att i utformning av styrmedel, för andra delar av livscykeln, även beakta driftsfasen för att undvika suboptimering eller att styrmedel driver i fel riktning.

Kommittén har identifierat två områden där det finns behov av nya eller reviderade styrmedel för bygg- och anläggningssektorn: den negativa miljö- och klimatpåverkan som sker vid tillverkning, och bristen på incitament för insamling, sortering, återtillverkning och materialåtervinning.

Byggmaterialindustrierna kan konstatera att mer konkreta förslag på styrmedel som rör byggsektorn till stor del saknas i den summerande tabellen i avsnitt 13.2. Däremot förs en hel del resonemang om olika åtgärder i avsnitt 9. Det är oklart vad syftet är med dessa resonemang som sedan saknar en konkret slutsats/förslag. Byggmaterialindustrierna tycker att det är anmärkningsvärt att denna text har tagits fram utan dialog med byggmaterialindustrin.

Kommentarer på specifika förslag

Producentansvar (s 272) – Kommittén lyfter vid flera tillfällen avsaknaden av producentansvar för byggprodukter och att det leder till att det saknas incitament för byggmaterialtillverkare att designa produkter som är enklare att återvinna eller återanvända. Byggmaterialindustrierna håller inte med om detta. Både lagkrav och marknadskrav ökar inom området och för att vara konkurrenskraftiga på marknaden behöver byggmaterialtillverkare erbjuda material och produkter som är lätta att återvinna, och uppgradera och återbruka för de material där det är tillämpligt. Vidare skriver kommittén: *“En central del av ett producentansvar för byggprodukter och byggmaterial skulle därför vara att bekosta hanteringen av produkter som någon annan aktör har satt på marknaden. Tidigare införda producentansvar har visat att detta varit möjligt.”* Byggmaterialindustrierna ställer sig mycket tveksamma till dessa förslag och undrar över den hänvisningen som kommittén gör till tidigare införda producentansvar i och med att det saknas för byggprodukter idag. I och med de långa tidsperspektiven för byggmaterial är producentansvar för byggmaterial svårare att införa än för

andra mer kortlivade produkter, vilket kommittén också lyfter. Fokus bör läggas på andra drivkrafter, se ovan, vilka kommer att driva på utvecklingen mot mer cirkulära byggmaterial.

Översyn av regelverk som skapar incitament för renoveringar (ex s 268 samt avsnitt 9.1.2) -

Kommittén bedömer att det behövs en mer fullständig översyn av hur dagens regelverk skapar incitament för renoveringar som inte är samhällsekonomiskt motiverade. Exempelvis nämns: Hyressättningssystemet, ROT-avdraget, Utrangeringsavdraget (som idag förutsätter total rivning). Bygghusetindustrierna ser positivt på att utrangeringsavdraget och ROT-avdraget utreds med syftet att öka resurseffektiviteten. Det är viktigt att, särskilt när det gäller ROT-avdraget, att användningsfasen också beaktas. Ett för snävt synsätt här kan leda fel.

Styrmedel kopplat till bristande information (sid 270) – Kommittén resonerar om att det behövs krav på innehållsförteckning av byggprodukter. Bygghusetindustrierna vill här upplysa om att byggmaterialindustrin redan idag levererar en stor mängd information till sina kunder i värdekedjan om innehåll i byggmaterial. Marknaden ställer dessa krav redan idag. Dessutom kommer krav om produktpass att införas på EU-nivå inom kort varför ytterligare krav, utöver detta, på redovisning av innehåll inte är lämpligt.

Styrmedel kopplat till kostnader för avfallshanteringen (s 271) – Kommittén resonerar om att detta bör synliggöras i högre grad redan när produkten säljs men utvecklar inte dessa tankar närmare. Producenter arbetar redan med att upplysa sina kunder om hur material och produkter kan återvinnas, repareras mm för att minska mängden avfall som uppstår. Denna typ av information kommer också att behöva redovisas i och med kommande EU-krav.

Stärka de ekonomiska incitamenten (s 273) – Kommittén hävdar att producenterna inte har incitament att designa produkter som är enklare att återvinna eller återanvända och att åtgärder som lägger ansvar och kostnader på den som sätter produkter på marknaden därför kan övervägas. Vidare skriver kommittén att ett sådant ansvar skulle lämpligen omfatta att bekosta åtminstone den hantering som ska ske då produkten tas ur byggnaden för att gå till materialåtervinning. Bygghusetindustrierna anser att det är anmärkningsvärt att lägga fram resonemang och förslag som detta utan dialog med byggmaterialtillverkarna. I vår rapport från den 23 januari 2025 lyfter vi ett flertal åtgärder som vi har identifierat för att öka cirkulariteten av byggmaterial i byggsektorn. Se mer: [Bygghusetindustrierna - Rapport cirkulär ekonomi - jan 2025 - Bygghusetindustrierna](#)

Substitution till återvunna material (s 274) – Kommittén resonerar här om kvotplikt och alternativ till kvotplikt i form av en prispremie, där byggnation med återvunna material premieras genom någon form av ekonomiskt styrmedel. Bygghusetindustrierna stödjer ökad användning av återvunnet och återbrukat material i byggmaterial men invänder mot generella exakta procentsatser, kvotplikter, för olika materialslag. Möjligheten att uppnå krav på kvotplikt för byggmaterial styrs helt av tillgången på det återbrukade/återvunna material, vilket inte sällan en lokal/regional fråga. Samtidigt måste också byggnadens kvalitet och beständighet säkerställas. Dagens regelverk avseende lämpliga mängder återbrukat/återvunnet material för bibehållen funktion och kvalitet baseras på ett gediget och omfattande underlag i form av provningsresultat och erfarenhet. Eventuella diskussioner om kravnivåer på andelen återvunnet/återbrukat material måste ske med berörda materialbranscher och utformas med en flexibilitet baserat på nationella/regionala och lokala förutsättningar och tillgång på material. Bygghusetindustrierna vill också lyfta behovet av mer statistik och prognoser

för framtida tillgång av material att cirkulera, som nödvändig information. Annars kan styrningen med kvotplikt resultera att byggnadsverk rivs i förtid för att få tillgång till material för att uppnå krav.

Jenny Svärd

Verkställande direktör

jenny@byggmaterialindustrierna.se

Byggmaterialindustriernas medlemmar: [Medlemmar - Byggmaterialindustrierna](#)